

RODNO NASILJE I LJUDSKA PRAVA

16 DAYS OF ACTIVISM AGAINST GENDER-BASED VIOLENCE
 16 DÍAS DE ACTIVISMO CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO
 16 JOURS D'ACTIVISME CONTRE LA VIOLENCE DE GENRE
 25 NOV - 10 DEC <http://16dayscwgl.rutgers.edu>

Šta je rodno nasilje?

Nasilje protiv žena predstavlja široko rasprostranjeno kršenje ljudskih prava, nemogućnost zaštite javnog zdravlja, sprečava postizanje ravnopravnosti, razvoja, sigurnosti i mira. Termini “nasilje protiv žena” i “rodno nasilje” se vezuju za razne oblike zlostavljanja protiv žena i vode porijeklo iz neravnopravnosti i potčinjenog položaja koji žena u odnosu na muškarce u društvu. Nasilje protiv žena, uključujući i nasilje tokom rata i drugih sukoba se koristi u cilju izazivanja straha, terora i ponižavanja žena, njihovih porodica i zajednica u kojima žive.

[Deklaracija Ujedinjenih nacija o uklanjanju nasilja protiv žena](#) usvojena 1993.g. je definisala nasilje protiv žena kao “svaki oblik rodnog nasilja koji ima za posljedicu, ili je vjerovatno da će imati za posljedicu, fizičke, seksualne ili psihološke povrede ili patnje žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisiljavanje ili nezakonito zatvaranje, bilo da se dešava u javnom ili privatnom životu.” Ova definicija sadrži i nasilje u porodici, u široj zajednici, i nasilje počinjeno ili odobreno od strane države.

Forme rodnog nasilja uključuju, ali se ne ograničavaju na: nasilje u porodici, seksualno zlostavljanje, silovanje, seksualno uznemiravanje, trgovinu ženama, prisilnu prostituciju, i ostale štetne prakse. Ove forme nasilja ostavljaju posljedice po fizičko, psihološko, seksualno i reproduktivno zdravlje žena i mogu voditi i drugim zdravstvenim poteškoćama. Brojni i međusobno povezani identiteti žena se baziraju na odrednicama kao što su klasa, rasa, etnička pripadnost, religija, dob, seksualnost i građanski status, i ove odrednice mogu doprinijeti povećanom riziku od nasilja.

Ko su braniteljice ljudskih prava?

Hrabre žene i muškarci su širom svijeta uključeni u aktivnosti javnog zalaganja za poštovanje ljudskih prava i zaustavljanje nasilja. Braniteljice i branitelji ljudskih prava se zalažu i za ostvarivanje svojih prava kao i za prava drugih osoba, i time rizikuju i vlastitu sigurnost. Dok su braniteljice ljudskih prava u jednakoj mjeri ugrožene kao i branitelji ljudskih prava, one se izlažu snažnijim negativnim reakcijama i nasilju po osnovu pola i zbog aktivističkog angažovanja u zaštiti ljudskih prava, te su aktivne nositeljice promjena prije nego pasivne primateljice patrijarhalne dominacije.

Kao branitelj ili braniteljica ljudskih prava, osoba se suprostavlja uzrocima kršenja ljudskih prava. Ali, kao braniteljica ljudskih prava, žena se suočava sa čitavim patrijarhalnim sistemom koji se zasniva na običajnoj podjeli rodni uloga i muškom nasilju. Širom svijeta žene se aktivno suprostavljaju ukorjenjenim tradicijskim vrijednostima, socio- kulturološkim pravilima koje ženama osporavaju osnovna ljudska prava i sistematično i ciklično nameću lošiji položaj žena. Ranjivost braniteljica ljudskih prava raste u situacijama kada se zalažu za konkretna pitanja vezana za kršenja ženskih ljudskih prava, (uključujući ekonomska, socijalna, politička, seksualna i reproduktivna prava žena, zlostavljanje, nasilje, uznemiravanje, diskriminaciju po osnovu pola/roda i marginalizovanje žena, kao i prava drugih diskriminiranih i marginaliziranih kategorija. One se suočavaju sa nerazumijevanjem porodice koja često ne odobrava njihove aktivističke napore u javnosti, te se plaši da će ove aktivnosti braniteljica ugroziti njihov ugled. Osim toga, država i njene snage sigurnosti, pravosudni sistem i i same njihove kolege takođe često osporavaju zalagačke napore braniteljica ljudskih prava.

Država i njene snage sigurnosti, osobe iz oblasti religije i kulture, posmatraju braniteljice ljudskih prava kao subverzivne elemente, 'loše' žene, a pitanja na kojima one aktivno rade posmatraju kao destruktivne za kulturu, religiju, i patrijarhalne postulate heteronormativnog društva. Uslijed toga, mnoge braniteljice ljudskih prava se često suočavaju sa napadima i prijetnjama smrću, jer se one i njihove aktivnosti posmatraju kao direktna prijetnja kulturi i religiji. Osim toga što bivaju napadane i ubijane u incidentima koji su često odobreni od državnih struktura i sredina u kojima žive, braniteljice ljudskih

prava su izložene odstranjivanjima iz zajednica, represivnim napadima i posdmijehu u raznim formama: zovu ih 'bogohulnicama', 'stranim plaćenicama' moralno posrnulima, i seksualno promiskuitetnima. Ove formulacije su u upotrebi sa ciljem da se braniteljice ljudskih prava diskredituju i prikažu kao društveno nepoželjne, kako bi se njihovim aktivnostima uskratila legitimnost i podrška, i kako bi se podstaklo i opravdalo nasilje kojem su kontinuirano izložene. Državno nasilje, kao i nasilje zajednica i porodica je iskorišteno u cilju kreiranja straha i sprečavanja žena da se javno zalažu za ženska ljudska prava, kao i političke, ekonomske i društvene promjene.

Deklaracija o braniteljima ljudskih prava (1998) porepoznaje važnost i nužnost aktivnosti koje realizuju braniteljice i branitelji ljudskih prava, kao i potrebu da da dobiju zaštitu, za koju je odgovorna država. I pored toga, braniteljice i branitelji ljudskih prava su i dalje među najugroženijim aktivistima u svijetu. Od naročite je važnosti postojanje i primjena specijalnih mjera zaštite braniteljica ljudskih prava na državnom i međunarodnom nivou, posebno prevencija i suzbijanje nasilja i ugrožavanja njihovih prava, sa jasnim naglašavanjem odgovornosti države, kako bi se istakle direktne opasnosti i prijetnje kojima su izložene žene koje se zalažu za poštovanje ljudskih prava.

Koje odgovornosti ima država u smislu zaštite ženskih ljudskih prava?

Država ima odgovornost za sigurnost svih žena i muškaraca koji se nalaze pod njenom jurisdikcijom. Ova odgovornost mora biti usklađena sa standardima ne-diskriminacije: država mora djelovati da spriječi, zaštiti, krivično goni i kažnjava, te obezbjedi odštetu za rodno nasilje, na istovjetan način kako to čini za ostale oblike nasilja. S obzirom da se obavezuju pravilom 'dužne pažnje', države imaju ključnu obavezu i odgovornost da riješe problem svakog oblika nasilja, što uključuje i rodno nasilje u svim različitim formama u kojima se ono manifestuje.

Deklaracija o zaustavljanju nasilja prema ženama (1993) zahtijeva od država „dužnu pažnju u pravcu sprečavanja, istraživanja i kažnjavanja nasilja prema ženama, u skladu sa državnim zakonima, bilo da se radi o nasilju koje je počinila država ili neka osoba.” Komitet za uklanjanje svih oblika diskriminacije prema ženama (CEDAW), je u Opštoj preporuci br. 19 istakao da “države imaju odgovornost za djela nasilja koja počine osobe, u slučaju da propuste dužnu pažnju da spriječe kršenja ljudskih prava, ili propuste da istraže i kazne djela nasilja.”

Kampanja 16 Dana aktivizma donosi mogućnosti za aktivno djelovanje i učestvovanje u aktivnostima javnog zalaganja koja provode aktivistkinje i aktivisti i njihove saveznice i saveznici sa ciljem ostvarivanja uticaja na vladine institucije da štite i promovišu ženska ljudska prava i njihove odgovornosti da spriječe, krivično procesuiranju i kazne djela svih oblika rodnog nasilja. Kampanja stvara prilike sa se ospore društveni i politički akteri koji omogućavaju imunitet počiniocima rodnog nasilja, provedu akcije javnog zalaganja za usvajanje i izmjene zakona i javnih politika koje će pružiti efikasnu zaštitu žena od rodnog nasilja, i djeluje na osnaživanje postojećih mehanizama za prevenciju i zaustavljanje rodnog nasilja.

Aktivistkinje i aktivisti koriste [Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije prema ženama](#) (CEDAW) sa ciljem pozivanja vlada na odgovornost. Konvenciju je 1979.g. usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija. I ona čini međunarodni pravno obavezujući ugovor koji pruža osnove za zaustavljanje rodne diskriminacije i rodnog nasilja.

Resursi:

- Komitet za uklanjanje svih oblika diskriminacije prema ženama (CEDAW). Kancelarija Visokog predstavnika za ljudska prava pri Ujedinjenim nacijama. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CEDAW/Pages/CEDAWIndex.aspx>
- Komitet za uklanjanje svih oblika nasilja prema ženama (CEDAW). Nasilje prema ženama: 01/29/1992. CEDAW Opšta preporuka 19, A/47/38. <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/300395546e0dec52c12563ee0063dc9d>
- Konvencija o uklanjanje svih oblika nasilja prema nasilja nad ženama (CEDAW). 1979. <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>
- Deklaracija o uklanjanju nasilja prema ženama. 1993. A/RES/48/104 <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>
- Deklaracija o braniteljima ljudskih prava. 1998. A/RES/53/144 <http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>
- Specijalni izvjestitelj o statusu branitelja i braniteljica ljudskih prava: <http://www.ohchr.org/EN/issues/SRHRDefenders/Pages/SRHRDefendersindex.aspx>
- Specijalna izvjestiteljica o nasilju prema ženama, njegovim uzrocima i posljedicama, <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/SRWomenIndex.aspx>
- Međunarodna koalicija braniteljica ljudskih prava: <http://www.defendingwomen-defendingrights.org>